

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

12 De acquirendo, vel amittendo rerum dominio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

gnos, ut Ecclesiastica beneficia, publica officia, vel dignitatum gradus: Alia vero distribuuntur non quidem lege Iustitiae, sed studio liberalitatis, ut cum sua bona quisque est pluribus liberaliter communicat.

Prætermittis in præfenti bonis secundi, vel terij generis, is qui bona primi generis distribuit, iniustitiam tribus modis aliquando committit. Primo, si sumat, vel retineat sibi aliquid, quod in alios disperire debet. Secundo, si totum quidem distribuit, non tamen in eos, in quos debet. Tercio, si uni plus dederit, quam mereretur. Nam sicut se habeat inter se se illi, in quos sunt bona diuidenda in meritum ratione, sic se habere debent bona, quæ distribuuntur in eos, in quantitate pretij, & æstimatione. Pingamus v. g. bona esse diuidenda inter Titium, & Caium, & ita, ut Terij merita vincant meritum Caij in dupla proportione: tunc ratio Iustitiæ distributiæ postulat, ut Titius accipiat in duplo bona plura, quam Caius. Quare si diuidenda sit summa sex aureorum, oportet, ut Titio denatur quatuor, Caio tantum duo: quia quemadmodum si habet meritum Titij ad meritum Caij, sic se habent quatuor ad duo. Ergo sicut se habent quatuor ad Titium, ita duo ad Caium. Atque hæc est geometrica proportio, quæ quatuor extrema habet, nimirum Titij, & Caij merita, & aureos Titio, & Caio datos. Et sicut Titij meritum est, duplo maius merito Caij; sic Titius accipit summam aureorum duplo maiorem ea, quam recipiat Caius. In commutativa autem Iustitia meritiu solum attenditur secundum proportionem arithmeticam rei ad rem: ut si accepisti centum, debes totidem solvere.

Ex his manifestum est, in distributiva Iustitia semper merita personarum spectari, & pendi debere: In commutativa vero non item, quia solum iustitiam Iustitia requirit, ut tantum in pondere, numero, & mensura reddatur, quantum est acceptum: vel tanta pecunia quisque puniatur, vel tanta mercede, aut premio afficiatur, quantum deliquit, laboravit, vel meruit.

Tercio quaeritur, Quæ virtutes Iustitiæ annexantur? Respondeo, eas virtutes illi annexæ, quæ referuntur ad alterum, quales sunt hæc, quæ sequuntur: Religio in Deum, Pietas in parentes, vel patriam, Observantia in homines ætate, sanctitate, sapientia, potestate, dignitate, vel auctoritate præstantes, obedientia in eos qui imperant, gratia in eos, qui sunt bene meriti de nobis: fides in promissis præstantibus, & stando contentus, & pactis: veritas in dictis, ut id dicimus, quod animo tenemus, & mente: comitas siue humanitas in recipiendis, & bene tractandis hominibus. Liberalitas in demandis, impendendo gratis pecunias: Magnificentia, in faciendo sumptus: Beneficentia, in bene aliis faciendo, videlicet, consilium dando, monendo, consolando, diligendo, docendo. Misericordia, in subleuando miseras proximorum, ne famem, sitim, nuditatem, inopiam, patiantur. Vindicatio, in vilesendo iniurias legitimo rationis ordine seruato, ut iniuri puniantur, & reprimantur à malis. Omnes prædictæ virtutes dicuntur annexæ Iustitiæ, non quod specie sint subiectæ, sed quod habeant aliquid cum Iustitia commune, videlicet quod sint ad alterum: sed deficient ab ea propria ratione Iustitiæ, nam Iustitia tribuit alteri quod suum est: at huiusmodi virtutes tribuunt alteri, non quidem ius, vel bonum, quod sit ipsius, sed quod est nostrum.

Ex quo efficitur, ut si alteri non detur, quod illi Iustitiæ lege debetur, sit peccatus restituendum, & damnium illi contra Iustitiam illatum, sit restituendum. At vero cum quis contra misericordiam, vel liberalitatem, vel pietatem, vel obedientiam deliquerit, peccat ille quidem,

sed restituere minime cogatur: quia solum denegat alteri, non quod eius est, sed suum bonum proprium.

De Acquirendo, vel Amittendo rerum Dominio: sed primum quid sit Dominium.

CAP. XII.

UT omnia quæ ad Iustitiam spectant, exactè tractentur, opera pretium est primum de rerum diuisione & acquirendo earum dominio differere. Et quoniam Libro XII. Digestorum. Primum agitur de acquirendo rerum dominio, & postea de acquirenda, vel amittenda possessione, quia etiæ naturæ ordine prior est possessio dominio; at ordine disciplinæ prior est tractatio de Dominio rerum, quam disputatio de possessione, utpote quæ est notior: ideo primo loco erit de Dominio rerum nobis differendum. Porro, ut ait Vlpianus in l. vltim. ff. de legibus, Totum ius consistit, aut in acquirendo, aut in conferuando, aut in minuendo: Aut enim hoc agitur quemadmodum quid cuiusque fiat: Aut quemadmodum quis rem suam, vel ius suum conferuet, aut quomodo alienet, aut amittat. Ideo de Dominio rerum agendum est, quomodo acquiratur, quomodo conferuetur, quomodo amittatur.

Primo quaeritur, Quid sit Dominium rei? Respondeo, Dominium, ut colligitur ex Bartolo. l. Si quis vi. §. Differentia. ff. de Acquir. posses. esse ius de re corporali perfecte disponendi, nisi lex obstat, vel conuentio prohibeat. (est ius) videlicet legitima facultas: sicut possessio est etiam ius, & hereditas, item usufructus, actio, via, seruitus. Iura sunt, non dominia. Item ius in res corporales, & incorporales cadit, at dominium solum in res corporales. Ius idem, vel est in re, vel ad rem: at Dominium non diuiditur in Dominium in re, & Dominium ad rem. Unde nomen (Ius) ponitur loco generis: nam latius patet, quam Dominium.

(De re corporali) quia rerum incorporalium nullum est proprium dominium. l. Res est dicimus. ff. De verborum significat. ut seruicium, possessionis, usufructus, habitationis, actionis. Improprie tamen dominium etiam dicitur rerum incorporalium, ut accipitur à Iuliano in l. Qui usufructum. ff. Si usufructus petatur. Et Vlpianus in l. Semper. ff. Quod vi, aut clam. §. In hoc interdico, usufructus, & seruitutum dicit esse Dominium. Hinc est, ut si Actor in libello dixerit se alicuius fundi Dominium habere, & de usufructu tantum probauerit, obtineat talem à Alexandro in l. Natura liberi nihil commune. ff. De Acquir. posses. quia interpretamur eum de Dominio usufructus locutum fuisse. Improprie enim verba accipiuntur ad libellum sustinendum.

(Perfectè disponendi) ut distinguitur Dominium à Possessione, & à quouis alio iure. Possessio enim est ius in fructu rei: usufructus ius vtendi, & fruendi re. At Dominium est ius, quo potest de re sua quisque statuerere quod voluerit. l. In re mandata. C. Mandati, unde Dominus potest rem suam donare, deponere, locare, permutare, vendere, alienare, & consumere ut ipse voluerit.

(Nisi lex obstat) quia lex aliquando impedit, ne Dominus re sua vtatur suo arbitratu, ut pupillus sine auctoritate Tutoris, vel decreto Iudicis alienare prohibetur propter imbecillitatem, & ingenium fragile, cum sit prudentiæ expertus. l. Quibus alienare licet, vel non. §. Nunc admodum nendi, (vel nisi conuentio prohibeat) quia debitor quantum sit Dominus pignoris, illud tamen alienare non potest, quia ita cum creditore pactionem fecit. l. Iustus. Quibus alienare licet. §. Contra.

Secundo quaeritur, Quomplex sit rerum dominium? Respondeo, duplex, Directum, & vtile. Est quidam male in ea sententia omnino velini rejiciendam esse Dominij vtilis appellationem: quorum opinionem statim conturbabo. Directum Dominium est sine fructu, cum spe tantum consolidationis; quale est, quod habet Dominus rei in emphyteusim, vel feudum date. Vtile vero dicitur, quod est cum usufructu, quale Dominium habet, cui rem

in feudum, vel emphyteuticum accipit. Quare is qui vtrūque dominium habet, plenum rerum dominium habere dicitur.

Dubitabit verò quis, An vtile dominium secundum leges & iura, Dominij appellationem habeat. Quidam negant habere. Sed reuera Iulianus in l. *Quis usufructus*. ff. *Si usufructus petatur*, usufructus dominium dicit esse, & Ulpianus in l. *Semper*. §. *In hoc interdito*. ff. *Quod vi, aut clam*, ait esse dominium feruiturum, & usufructus, & Triphonius in l. *Semper*. ff. *De iure dotium*, dicit, penes maritum esse dominium fundi dotalis, cuius tamen proprietates verè est vxoris, fructus mariti. Vnde Iustinianus in l. *In rebus*. C. *de iure dotium*. Non enim, inquit, quod legum subtilitate, transitus earum (scilicet rerum, dotalium) in patrimonium mariti videatur fieri, ideo veritas delata, vel confusa est. Item Theodosius Imperator in l. *Possessores*. C. *de fundis patrimonialibus*. lib. 11. appellat fundorum dominos eos, qui patrimoniales Principis fundos, & emphyteuticarios possident, eum tamen veri dominij, non in emphyteute, sed ij qui dant in emphyteutum. l. *Cum in dubitauerit*. C. *de iure emphyteote*. §. *l. i. ff. de ager veligalis*.

Tertio queritur, Quid apud Iuriconsultos intelligatur hoc verbo quasi dominium? Respondeo, aliquando dici quasi dominium, ius rei incorporalis, veluti feruiturum, actionum, & usufructus, possessionis, & obligationis. Aliquando quasi dominium dicitur habere is, qui bona fide, & ignorans iusta causa accipit rem aliquam ab eo, qui dominus non est, *Instit. de Reum ditijs*. §. *Si quis à non domino*. Aliquando quasi dominium dicitur habere is, qui vtile tantum dominium possidet.

Quarto queritur, Quam sint effectus dominij? Respondeo, generatim duos esse: primum, vt possit Dominus de re sua decernere vt voluerit. Alterum, vt possit rem suam vindicare, si alius eam possiderit. Deinde dominium semper habet causam, vnde patitur, & eandem appellant Iuriconsulti, titulum dominij: quare in omni dominio rei, quatenus est titulus.

Quinto queritur, Quo modo se habeant inter se Ius, & dominium? Et ius in presenti non accipitur, vt est iustum, vel lex, sed vt est facultas vtendi. Quidam respondent, ius, & dominium esse idem. Sed probabilis opinatur ij, qui dicunt, ius latius patere: quia pater v. g. ius habet in filium, & maritus in vxorem, dominium non item.

Sexto queritur, Quo modo differat dominium à iure in re? Respondeo: differre primum, quod Ius in re, est rerum corporalium, & incorporalium, vt feruiturum, actionum, obligationum, usufructus: Vnde est ius eligendi, ius instituti, nominandi, & offerendi Clericum ad beneficium Ecclesiasticum: dominium verò proprie, & strictè est rerum corporalium tantum. l. *Reti dicitur*. ff. *De verb. signif.* Secundo, ius in re rerum spiritualium sine vlla traditione acquiritur, videlicet statim vt legitimus superior conuerti Titio Clerico beneficium, & Titius consensum præbet, Titus acquirit ius in beneficio sibi collato: vt constat ex cap. *Si tibi*, de *Præbend. in Sexto*. At dominium sine traditione non acquiritur. l. *Traditionibus*. C. *de Pactis*. l. *Numquam nuda*. ff. *de Acquirend. rerum domini*. Sine traditione, inquam, aut vera, aut saltem ficta, & ipso iure approbata. *Instit. de Re. ditijs*. §. *Thesauros*. §. *Per traditionem*, §. *Venditæ*, §. *Inuerdum*, §. *Item si quis*. Tertio ius in re est tum proprietatis, tum possessionis, vt probat Glossa in cap. *Cum Ecclesia*, de *causa possess. & proprietatis*, in verbo *quicquid iuris*. At dominium solum est proprietatis, non possessionis solius. Quarto, habenti ius in re, datur actio tum conuictoria, tum negatoria: at habenti dominium in re, datur actio conuictoria, non negatoria. *Instit. de actionib.* §. *Æquè si negat*. §. *Gloss. loco citato*. Denique ius in re, latius patet quam dominium: qui enim habet dominium in re, habet quoque ius in re; non tamen quicumque habet ius in re, habet etiam dominium. Vnde est ius possidendi, ius eligendi,

ius presentandi, ius vtendi, ius habitandi, ius pacendi, ius adaudiendi pecus. Creditor habet ius in pignore, & datur ei actio vtilis. l. *Et qui*. ff. *De Seruitutib.* usufructarius habet ius in fundo, & datur ei actio vtilis. l. *i. ff. Si usufructus petatur*. Datur etiam actio vtilis ei, qui in emphyteutum, vel in feudum rem habet.

Septimo queritur, Quomodo differat dominium à proprietate. Respondeo, dominium fusionis esse significationis, quam proprietatem. Nam dominium, vel est directum, vel vtile: quia fructuarius etiam dicitur dominium habere. l. *3. ff. Si usufructus petat* & is, cui res data est in emphyteutum, vel nomine, & iure feudi, dicitur dominium habere; at proprietates solum dicitur de dominio directe, & vero l. *ultima*. ff. *De sepelietæ*. numquam de dominio vtili, Baldus in l. *Cum res*. C. *de Probat.* Item, Dominij dicitur sunt partes, proprietates, & usufructus, & proprietates est aliquando ab usufructu separata, ita vt penes vnum sit proprietates fundi, vel domus, penes alium usufructus.

Octauo queritur, Quid sit ius in re, & quid ius ad rem, & quomodo hæc duo iura differant? Respondeo, ius in re esse duplex, sicut dominium, videlicet directum, est facultas, qua quis plene in commodum suum vt potest re corporea, vel incorporata, vt libet, nisi lex, vel contentio obstat: tunc enim vt potest illa re, vt sua: Suum autem, leges & iura vocant id, quo quis vt potest plene in commodum suum, vt libet, nisi obstat lex, vel pactio. Ius in re, quod non est directum, sed vtile, est facultas vtendi re corporali, siue incorporali secundum vias lege concessas: vt creditor habet ius vtile in pignore, Ius ad rem est id corporale, siue incorporale, quod est debitum alicui ex contractu, vel quasi contractu; delicto, vel quasi delicto, vel ex quacumque alia causa, vel iure. Vnde Clericus à Patrono presentatus ad beneficium Ecclesiasticum, habet ius ad rem, non in re. Si Titius vendiderit domum (Caio) sed nondum tradiderit, nec pignus, aut fidem datam acceperit de pretio habendo, Caius habet ius ad domum, non tamen ius in domo. Hæc instituit, sed qui nondum hæreditatem adierit, habet ius ad hæreditatem, non tamen ius in hæreditate, nisi postquam eam adierit. Hinc fit, vt duo possint habere ius, vnus quidem in re, alter ad rem. Vt Titius vendens demum Caio pretio non soluto, nec habito fide de soluendo habet ius in domo, Caius verò habet ius ad domum. Item vnus & idem potest habere ius in re, & ad rem: sed computatione duorum vt debitor, qui dedit creditori pignus, habet ius in pignore, considerata verò proprietate, habet ius ad recuperandum siue repetendum pignus soluto debito: & creditor habet ius in pignore, videlicet retinendi, donec debitor satisfecerit ei, recuperandi, si alius ei abstulerit, vendendi si debitor noluerit, aut non poterit, quod debet, soluere. Item, Hæreticus ante condemnationem criminis quod patuit, & extenuis heresim vtendo, habet ius in re, vnde et retinendi, & possidendi bona sua ex c. *Cum secularium leges*, de *Heret. in Sexto*: penes illū verò est ius ad rem, videlicet ad bona eius capiendi & possidendi post condemnationem criminis. Habet item hæc ante condemnationem criminis ius in re, quia penes ipsum est dominium, & proprietates honorum à die commisso, & parati criminis: quia ipso iure est Hæreticus priuatus suorum honorum dominio. c. *Cum secularium leges*, de *Heret. in Sexto*.

De Causis, quibus acquiritur rerum Dominium, & primum de Occupatione.

CAP. XIII

PRIMO queritur, Quo iure sint diuisa rerum dominia? Respondeo, si vniuersè loquamur, facta est rerum diuisio iure gentium, hoc est iure naturali, quia ratio naturalis homines docuit, vt alique res essent proprie singulorum, vt supra in hoc libro ostendimus, cap. 13. §. 2. c. 4. §. 1. 2. si speciatim verò sermo sit de harum, vel illarum dominio, facta est diuisio iure ciuili cap. *Quo iure distinetur*, ex *Angust.*